

TOEPASSING VAN DE TEST EN VAN DE THEORIEEN VAN SZONDI OP DE LATENTIEFASE¹

30 kinderen tussen 9 en 10 jaar werden vergeleken met 30 adolescenten in hun keuzeprofielen op de Szonditest. Men vergeleek daarbij de frekwentie van de verschillende factoriele en vectoriele reacties op zoek naar statistisch significante verschillen.

Verantwoording.

Kinderen van 9-10 jaar en adolescenten van 16 verschillen structureel, zijn pulsioneel anders georganiseerd en functioneren ook psychisch op een verschillende wijze; m.a.w. ze hebben onderling verschillende persoonlijkheidsstructuren. Szondi pretendeert dat zijn test een "Triebdiagnostik" is. Men mag er dus van verwachten dat hij tussen beide groepen en verschillen aanwijst.

Uitwerking.

Men kan de test aan de volgende vraagstelling onderwerpen:

1. Toont de test voor de verschillende factoren significante verschillen tussen beide groepen?
2. Hoe interpreteert de theorie van Szondi deze verschillen?
3. Hoe verhoudt deze interpretatie zich tegenover de Freudiaanse? Verdiept ze de analyse ervan?

Enkele voorafgaande metapsychologische beschouwingen.

Het begrip 'latentie' is een creatie van S. Freud. Het wordt reeds gethematiseerd in de briefwisseling met Fliess, voornamelijk ontwikkeld in 'Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie' en krijgt nog plaats in een later geschrift - van zg. toegepaste psychoanalyse - : 'Moses und der Monotheismus'.

'Latentie' duidt verschillende dingen aan: in temporele zin is het de leeftijdsfase tussen 6 jaar en de puberteit; in genetisch zin is het de periode tussen de 'ondergang van het Oedipuskompleks' en dus van de periode van de 'infantiele sexualiteit' - die evenzeer een Freudiaanse creatie is - en de puberteit. Het is niet alleen een temporeel of een genetisch begrip, het duidt mede en ook op een dynamisch proces. (Vertaling van: MELON, Jean, "Le point de vue szondien sur la periode de latence.", in **Les feuillets psychiatriques de Liege**, 13/2, 140-159 (1980), mits enkele lichte wijzigingen.)

2 Als zodanig maakt ze wezenlijk deel uit van de psychoanalytische metapsychologie; merkwaardig genoeg werd het begrip niet ontwikkeld vanuit de rechtstreekse observatie van kinderen, maar vanuit de analyse van volwassenen. Zij verwijst naar de tweefazige ontwikkeling van de menselijke sexualiteit, met dewelke zij samenhangt, en met de mogelijkheid van de verdringing. Zoals bekend wordt de verdringing die aanleiding geeft tot de ontwikkeling van een neurose, door Freud gesitueerd als 'nachtraeglich' - d.i. achteraf optredend - omdat zij een vroeger opgetreden verdringing - deze nl, verbonden aan de periode van de kinderlijke sexualiteit - volgt en herhaalt.

In de latentiefase wordt de genitale dimensie van de infantiele sexualiteit 'latent' door "de blijvende afwezigheid van de verwachte bevrediging, de herhaalde frustratie van de kinderlijke verwachting die de kleine minnaar ertoe dwingen een gevoel dat geen toekomst heeft, op te geven."

De intrede in de latentie gaat samen met de "ondergang van het Oedipuskompleks". Vanaf dat ogenblik neemt de verdringing toe, met schaamte,

walging en met de ontwikkeling van esthetische en morele interessen die overeenstemt met de eerste pogingen tot sublimatie - ondersteund door niet-konfliktuele identifikaties met de ouders - en met een zekere desexualisatie.

Dit betekent niet dat de seksualiteit daarom opgeheven is; de masturbatie bijv. wordt vaak verdergezet. De seksualiteit keert echter terug naar het pregenitale vlak, eerder dan dat ze teloor zou gaan: ze wordt terug auto-erotisch.

De puberteit her stelt het genitale verlangen en wakkert het Oedipuskompleks we er verboden, die in de ambiguïteit van het Ueber-Ich neergelegd zijn. Wat nu overheerst, is de vraag naar het verwerven van een eigen identiteit als subjeet van verlangen in de voortdurende uiteenzetting met het woord van de Ander, waar de kwestie van de eigen identiteit precies haar oorsprong vindt.

Na Freud.

De verdere psychoanalytische litteratuur over de latentie is eerder pover. De Freudse theorie werd niet meer in vraag gesteld. Op praktisch vlak wordt de moeilijkheid vermeld om met kinderen gedurende de latentieperiode een psychoanalyse aan te vatten (D.W. Winnicott) omwille van de inenging van het imaginaire leven en het 'onvermogen' tot overdracht en vrije associatie. Volgens Winnicott "weten wij overigens niet waarin de latentie precies bestaat."

M. Klein legt er de nadruk op dat de verdringing de bovenhand heeft, waardoor de uitwendige realiteit een overwicht krijgt in de competitie met de inwendige realiteit (slut 2)

TABEL 1 (zie bijlage p.12)

(tabel 1: vergelijkend histogram van de factoriele reacties; links van de latentiekinderen, rechts van de adolescenten.)

De tweede tabel is een kopij van de verloopkurven van de verschillende factoriele reacties tussen ca. 3 jaar en de hoge ouderdom, zoals zij door Szondi empirisch werden opgesteld. Zij werden voor deze bij drage synoptisch verzameld met aanduiding van de leeftijden van 9 en 16 jaar. Verder werden zij gegroepeerd alnaargelang de frekentie van de tendens afnam (links) of steeg (rechts).

TABEL 2 (zie bijlage p. 13)

(Tabel 2. Evolutie van de frekwentiekurven in de loop van het leven, meer bepaald met aanduiding van de latentie en van de adolescentie.)

De vergelijking van de resultaten bij beide groepen in de verschillende onderzoeken laten reeds enkele besluiten toe:

1. De variaties verlopen voor alle onderzoeken in dezelfde zin. Dit zou er op wijzen dat de verschillende leeftijden tamelijk specifieke profielen hebben, relatief onafhankelijk van tijd (1937/1977) en plaats (Budapest/Luik).
2. Twee factoren variëren niet of zeer weinig: hy en k. De frequenties van de tendenzen k- en hy- stijgen progressief in de loop van de latentie en blijven daarna vrij stabiel.

In het statistisch vergelijk gaan er - wat de factoren k en p betreft - evenwel een aantal belangrijke verschillen verloren. Men vindt immers in het protocol van kinderen, en zelfs binnen het protocol van eenzelfde kind, een mengeling van k- en k+ tendenzen, terwijl er bij de adolescenten een zekere stabilisering optreedt ofwel in de zin van k-, of van k+. Dezelfde bemerking geldt voor de factor p.

3. De meest uitgesproken verschillen in de factoriele reacties zijn deze tussen de latentie en adolescentie, en deze tussen kinderen jonger en kinderen ouder dan 5 jaar. Men mag dus veronderstellen dat de Szonditest bijzonder gevoelig is voor de wijzigingen op deze leeftijden. Anders uitgedrukt nog, zou de Szonditest in staat zijn om fenomenen waar te nemen die af stammen van Oedipale breuken.
4. Op het niveau van de reactie p+ waren de verschillen in de steekproef van Szondi meer uitgesproken dan bij ons, waar zij slechts op het empirisch achtergrondprofiel (EKP) significant waren.

Samengevat, kan men het theoretisch profiel dat in de beide groepen asymptotisch benaderd wordt, als volgt voorstellen:

voor het 9-jarige kind en veralgemeend voor de latentie vinden we als globaal voorgrondprofiel:

h+! s+!! e- hy- k- p 0 d+ m- (!)

h s e hy k P d m
 + -(+) O(+)- +(!)

Met Szondi, na-gedacht door J. Schotte en J. Melon (Archives Szondi).
 Benadering en duidingsprincipes.

Het Szondiaanse driftschema blijkt een uitstekend analytisch instrument te zijn, zowel voor de individuele klinische beelden als voor de psychiatrische en psychoanalytische concepten zelf.

Szondi beschouwt zijn test als een test voor "driftdiagnostiek". Hij deed daarbij volgens Schotte en Melon zeer terecht beroep op het begrip 'drift'. Alleen volgen zij hem niet in de genische interpretatie van de driften.

Wat volgens Melon erfelijk is en zeer dicht staat bij het instinkt, zijn niet de driften, maar eerder de oerfantasmen, voor zover zij als organisatoren en regelaars van het menselijk verlangen werkzaam zijn.

Een drietal postulaten beheerst hun interpretatie van de Szonditest:

1. Er bestaat een keuzeaffiniteit tussen de vier determinanten van de drift bij Freud en de vier driftvectoren bij Szondi: vector C is verwant met het driftdoel (Ziel): de bevrediging (Befriedigung), P met de Drang, S met het objekt (Objekt), en Sch met de bron (Quelle).
2. De driftposities zijn net zo goed, en misschien zelfs vo oral fantasmatische posities. Zij wortelen in de "oerfantasmen", die door Freud geassimileerd werden met de kernen van het onbewuste.

Aan elk van de vier door Freud vernoemde oerfantasmen beantwoordt een der vier vectoren: voor het Verleidingsfantasme is dit vector S, aan de Oerscene beantwoordt vector P, aan de Kastratie vector Sch, en aan de Intra-uteriene Regressie vector C.

De oerfantasmen treden te voorschijn als ondersteuningskader van een gelijkberechtigd oertrauma, en evenzeer als haard van ontwikkeling van specifieke verlangens en angsten.

In de onderstaande tabel verzamelen we al deze proposities:

Vector	S	P	Sch	C
Drift-determinant	Objekt	Drang	Bron	Doel
Oerfantasme	Verleiding	Oerscene	Kastratie	Regressie
Oertrauma	Indringing verschil	Generatie- verschil	Geslachts- Spenen	

Angst

Objekt-
verliesSchuld
StrafKastratie Verlatng
Scheiding

3. Binnen elke vector volgen de driftposities elkaar in een genetisch bepaalde volgorde op, en beschrijven daarbij op het profiel een gelijkaardige kringloop in de vorm van een liggende acht: $\times \llcorner$; als volgt:

Elke driftpositie heeft een specifieke de hetgeen toelaat vier te stellen in een twee ingangen, van Mendeljev.

S		P		Sch		C	
h+	s+	e+	hy+	k+	p+	d+	m+
$\times \llcorner J$		XI		IX		IX	
h-	s-	e-	hy-	k-	p-	d-	m-

binnen een vector affiniteit met een van vier vectoren, "driftreeksen" voor tabel met analoog aan de tabel

I II III IV

	S	P	Sch	
C	m+	d-	d+	m-
S	h+	s-	s+	h-
P	e-	hy+	hy-	e+
Sch	p-	k+	k-	p+

Tempus 1: de immanente tijd, pre-objektale tijd van de niet-scheiding, van de fusie of - met een term van Szondi - van de oerparticipatie.

Tempus 2: heeft met de eerste scheiding rekening gehouden: het is de "autos" -tijd, tijd van de terugplooiing op het eigen lichaam en van de terugval op het fantasma. Het is tevens de tijd van de introjektie - of van de introversie volgens de interpretatie van Freud - die de inwendige realiteit, de identiteit van perceptie en het lustprincipe privilegieert.

Tempus 3: tijd van de ontkenning, van de afstandname t.o.v. het fantasma en van de inwendige objecten, van de denkidentiteit en van het realiteitsprincipe.

In 3 wordt wat in 2 gewaardeerd en aanbeden werd, (verdrongen) bewaard of het (gaat er ten onder) wordt vernietigd.

De psychoanalytische kuur van de neuroselijder grijpt voornamelijk plaats op het niveau 2-3: zij werkt vooral op de imaginaire objecten en op het Imaginaire als object, m.a.w. op het Ik.

Tempus 4: staat in tegenstelling tot tempus 1; het is de transcendentale tijd; tijd van de symbolische kastratie: het subjeet wordt er geconfronteerd met het woord van de Andere en met de vraag van zijn oorsprong.

In grote lijnen kan de triade (1/2-3/4) gelijkgesteld worden met de lacaniaanse trilogie van het Reele (1), het Imaginaire (2-3) en het Symbolische (4), en treedt zij ook in resonantie met de tweede topica van Freud: Es (1), Ich (2-3) en Ueber-Ich (4).

1. *Vector C.*

Zoals we kon den zien is de reactie m- ongetwijfeld de meest kenmerkende voor de latentieperiode. Op ge en enkel ander tijdstip zal zij zich nog met dezelfde kracht manifesteren.

Zij bereikt haar hoogtepunt op de leeftijd d van 6-7 j aar en begint daarna progressief af te nemen. Het is de enig reactie met een dergelijk verloop. De andere reacties uit de latentie hebben de neiging in de senescentie terug te keren. De reactie m-niet; deze is zeer zeldzaam en heeft steeds een ongunstige betekenis bij de oudere.

Vaak komt m- voor gekoppeld aan d+ in de diagonale splitsing C +-. Deze splitsing is gewoonlijk afwezig in de adolescentie; haar aanwezigheid wordt er opgevat als een ongunstig teken, dat het beeld van de schizoidie oproept. De omgekeerde splitsing C -+ komt 5 * vaker voor bij adolescenten dan bij latentiekinderen.

Deze prevalentie van m- in de latentie was Szondi natuurlijk opgevallen die hieromtrent opmerkte dat men "een fundamentele vergissing begaat hierbij van psychose te spreken zoals dit binnen een bepaalde Engelse psychoanalytische school gedaan wordt. Het ware korrekter te spreken van een hypomane fysiologische reactie na het verlies van het onvoorwaardelijk geloof in de ouders, dus na het verlies van het incestueus objekt."

Szondi doet hier dus beroep op de reaktionele hypomanie die de ontgoocheling vergezelt na het verlies van het incestueus objekt. Deze pertinente interpretatie is evenwel te reducerend. Fundamenteler en meer algemeen lijkt de reactie m- gebonden aan het mislukken van de onmiddellijke bevrediging van het driftdoel.

Positief, verdient de reactie m- in verband te worden gebracht met het begrip "zielgehemmt" (rem ming wat het doel betreft) dat Freud inroept wanneer hij rekenschap tracht te geven van de genese van de sociale gevoelens.

Melon maakt de hypothese dat de gezichten van de manici in de test de volle bevrediging belichamen. Het verlangen naar volle bevrediging zou derhalve gekenmerkt worden door de reactie m+. De reactie m- daarentegen zou beantwoorden aan de driftpositie van een subjekt dat a.h.w. militeert tegen onmiddellijke bevrediging; het laat zich niet verleiden door de tuin der lusten. In een andere zin nog, is dit iemand die weigert te regresseren. Het neemt in het fantasma van de Intra-uteriene Regressie de "out" -positie (d+) aan: het gaat op zoek naar iets anders, naar andere waarden, opent zich op het elders, het vreemde, het verre.

De inhibitie van het sexuele doel, waar m- naar verwijst, zou tenminste 8 gedeeltelijk kunnen rekenschap geven van enkel e hoofdkenmerken van de latentieperiode zoals zij door de psychoanalyse beshreven werden. Bij het kind vindt men ge en topische regressie - het onbewuste wordt het zwijgen opgelegd terwijl de activiteiten van het Ik bevorderd worden - ,evenmin een temporele regressie - het kind leeft en spreekt in het hier en nu. Dit onvermogen om te regresseren verklaart dan de afwezigheid van overdracht terwijl de remming van het driftdoel de weg opent voor de eerste socialisatiepogingen en vormen van sublimatie; anderszijds laat het uitingen van gedesexualiseerde tederheid toe.

De aanvang van de "autonomie van het Ik", die bepaalde auteurs op deze leeftijd situeren, houdt volgens Melon eveneens verband met deze inhibitie van het sexuele doel. Indien die stelling juist is, dan zou het "autonome Ik" beantwoorden aan een verworvenheid van de latentie, maar alles wij st er ook op dat zij met de latentieperiode ook weer ten onder gaat: indien Oedipus rond 5-6 jaar ten onder gaat dan stort het "autonome Ik" definitiefin op 12-13 jaar.

Uit het voorgaande valt af te leiden dat de aanwezigheid van m+ in de latentie een teken van neurose zou zijn, of op zijn minst van regressie. Positief, zou het wijzen op een "abnormaal" vermogen tot overdracht.

Bij de intrede in de adolescentie verschijnt de tendens m+, gekoppeld aan d-, weer met volle kracht.

Op deze plaats zouden de "Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie" volledig aangehaald moeten worden. Freud roept daarin de "ontdekking van het objekt" op en assimileert deze met een her-ontdekking, een terugvinden. Wat er teruggevonden wordt is niet zozeer een objekt, dan wel de weg naar de sexuele bevrediging met als prototyp e ervan, de voorstelling van het gezoogde kind. De tendens m+ signaleert het herstel van het sexuele doel, i.c. het verlangen naar de coitus in zijn oorspronkelijke betekenis van co-ire, samen-gaan in eenzelfde ritme: het perfecte akkoord.

2. *Vector S.*

Deze vector beantwoordt aan de driftdeterminant "objekt".

Betekenis: terminologisch strikt genomen kan er alle en sprake zijn van een objekt voor een subjekt en is het eigen lichaam van het subjekt het eerste objekt als geobjektiveerde totaliteit van het verlangen van de andere (de moeder). Daar ontstaat de eerste "Gestalt" die rekenschap aflegt van het antropomorfe karakter van gans onze psychische voorstellingsactiviteit.

De begeerte om het objekt van verlangen van de andere te zijn, de oorsprong van het narcisme als proces van verzameling van de libido op het eigen lichaam, beantwoordt in het schema van Szondi aan de tendens h+, belichaamd door de figuur van de homoseksueel.

Zoals h+ terugverwijst naar de modus van passieve verleiding van een subjeet dat gefascineerd is door zijn eigen beeld dat het ontdekt of hallucineert in de spiegel van de blik van de andere, zo stelt s+ de actieve pulsionele positie voor in het fantasma van de Verleiding. Eenmaal de categorieën eigen aan de vectoren P en Sch in werking getreden zijn, krijgt h+ retroactief de zin van een identifikatie met de moederlijke phallus, terwijl s+ tendeeert in de zin van een massale, direkte identifikatie met de andere van het verlangen van de moeder, nl, de man met de grote penis, de sterke, machtige vader die de moeder "bezit".

Hoe zou men de forse lading in s+ (I,!! I), die de latentie kenmerkt, anders duiden dan in de zin van een massale, direkte identifikatie met de sterke vader wiens ideaal beeld in deze periode overheerst.

Die hyperviriele identifikatie wordt getemperd door een sterke spanning in h+ (I,!!), die het teken is van de neiging om tevens in de identifikatoire positie van moeders-mooiste te behouden.

Het koppel h+Is+! zou dan wijzen op een zeer levendige bezorgdheid om de volwassenen te behagen en het voorwerp van een exclusieve bewondering te zijn, op een leeftijd die volledig wordt beheerd door episch-heroïsche identifikaties.

We kunnen veronderstellen dat de sexuele oorsprong van het identifikatoire verlangen volledig gemaskeerd wordt door de hoger vermelde remming van het sexuele doel.

De reactie s- komt bij jongens zelden voor, en zou er ongetwijfeld pleiten voor een neurotische orientatie, gekoppeld aan een onvermogen tot mannelijke identifikaties.

Bij het meisje kent s- een grotere incidentie. Maar ook al is de tendens s- bij het meisje normatief, toch zou ook zij op een vroegtijdige neurotisering wijzen gekoppeld aan een verzaking van de masturbatie en - meer in het algemeen - aan elke sexuele bevrediging.

Het koppel s+Im-! dat bij het latentiekind veel voorkomt, is zeer zeldzaam bij volwassenen; het komt er praktisch alleen voor tijdens manische toestanden. Szondi waarschuwt ervoor begrippen uit de volwassenenpsychopathologie aan te wenden bij kinderen. Men kan er toch niet omheen van te denken dat er een zekere analogie bestaat tussen de manische dispositie en het latentieproces (vlucht voor de inwendige objekten, valorisatie van de Ik-activiteiten, loochening van de geschiedenis, heroi-sche identifikatie e.a.).

Bij de adolescent bemerkt men een omkering van de tendenzen in S, zowel in de zin van s- als van h-o

I. t. t. wat in vector C opvalt, zijn hier de horizontale splisingen (S++ bij het kind, S-bij de adolescent) de regel.

De tendens s- houdt verband met de weigering van de mannelijke identifikatie met t.z.t. een fantasmatisch terugplooiën gassocieerd met een valorisering van de inwendige realiteit, d.i. van de sexuele objekten uit de kindertijd.

Meestal gaat de tendens h- (tegeninvestering van het eigen lichaam als sexueel 10 objekt) samen met s-, waardoor de homosexuele regressie bij de jongen en de overmatige sexuele passiviteit bij het meisje verhinderd worden.

De adolescent bezet bij voorkeur de posities d- en s-, zoals men kan bemerken, en verkiest tempus 2 in het driftcircuit, terwijl het latentiekind tempus 3 privilegieert, waardoor het op een afstand komt te staan van de inwendige objecten. Een overmaat aan 2 leidt tot pathologische (neurotische) introversie, terwijl een overmaat aan 3 tendert naar de hypomanie, of algemeen uitgedrukt, de overinvestering van de uitwendige realiteit.

B. De centrale vectoren.

De vectoren van de "Mitte" (i.t.t. de "Rand", de perifere) vertegenwoordigen de censuur. Szondi onderscheidt 4 vormen: de ethische (factor e), de morele (hy), de realistische (k) en de geestelijk-idealistische (p).

Zoals we zagen, vergroot progressief de sterkte van de barriere van de moraal, van de schaamte en van de schroom (hy-) en van de verdringing, van het verzaken aan de infantiele wensen en van de aanpassing aan de realiteit (k-) gedurende het verloop van de latentieperiode en blijven ze vervolgens behouden gedurende de puberteit en ook nadien. Degene die de posities hy-k- inneemt toont a.h.w. dat hij er om bezorgd is zich te konformereren: schandaal te vermijden (hy-) en de eigen wensen niet voor of waar te nemen (k-).

Aangezien de posities in e en in p grote verschillen tonen tussen kind en adolescent, zullen we deze nu nader onderzoeken.

De problematiek van de begeerte verschilt essentieel naargelang ze beschouwd wordt vanuit de "Rand" of vanuit de "Mitte".

In de "Rand" (C,S) ordent de begeerte zich naar het gebrek, gebrek aan bevrediging © en gebrek aan objekt (S); in de "Mitte" daarentegen wordt de begeerte bepaald door het verbod en de wet, verbod van incest en moord in P, verbod van masturbatie en wet van het geslachtsverschil in Sch.

3. Vector P.

De problematiek van deze vector wordt gedomineerd en geregeld door het verbod van incest en van moord, met als essentiële posities:

e- : moordende woede verbonden aan het gevoel van uitsluiting uit de Oerscene;

hy+: pseudo-bisexuele identifikatie van de hysterie die de coitus mimeert;

hy-: onderdrukking van de affekten verbonden aan deze scene met ommekeer in walging, schaamtegevoel en schroom;

e+ : eis tot schuld en tot herstel van de schade die aan de ouders, meer bepaald aan de vader, werd berokkend.

Deze "Gewissensangst" met behoefte aan schuld, boete, herstel en terug goed maken, die zich toespitst in de Christusidentifikatie is ontegensprekelijk een

11
verworvenheid van de adolescentie. Deze typisch ethische eis, is er minder om de hy- tendens tot remming van de uiting van erotische affekten te versterken, dan om ze te verantwoorden door haar een fundament te bezorgen, de weg banend voor het bewuste schuldgevoel dat in de test vertegenwoordigd is door de diagonale splitsing P +-. Het kind is ongetwijfeld ook in staat schuldgevoelens te ervaren, maar kan deze meestal ge en andere basis geven dan de vrees voor de gendarm. Anders gezegd, als het kind reeds perfect bekwaam is te luisteren en aan de eisen van het gezag te "be-antwoorden", toch is het nog niet zover dat het met de vraag kan omspringen of dit gezag en de verboden die het meebrengt, gerechtvaardigd zijn; ook kan het de wet nog niet werkelijk interioriseren en zich tenvolle als "verantwoordelijk" opstellen. De adolescent zal deze verantwoordelijkheid daarentegen vaak boven alle maat (e+!) opeisen.

4. Vector Sch.

Het binaire koppel k/p stelt twee komplementaire registers tegenover elkaar: de "Habmacht" en de "Seinsmacht".

Het Ik-begrip valt bij Szondi zowel als bij Freud beter te begrijpen wanneer gerefereerd wordt naar het almachtsverlangen, belichaamd door de schizofrenen: verbeeldende autistische almacht van de katatoon voor wie niets ter wereld onbereikbaar mag blijven, diskursieve almacht van de paranoide voor wie alles wat hij zegt, bestaat. Magie van het beeld (k) en magie van het woord (p).

Doorheen het werk van Freud leert men dat de mens doorweven is van geluiden en beelden, wo ord en lichaam, woordvoorstellingen en dingvoorstellingen.

Het ding bij uitstek is het gesexueerde lichaam, libidinaal bezet en nareistisch vereend onder het teken van de phallus, paradigma van de almacht. Maar deze orde van de dingen door het Imaginaire gekonstitueerd, is onlosmakelijk verbonden met de andere, Symbolische orde, die hen voortdurend betekent.

Het oerfantasme van de Kastratie is, meer dan de populaire, nai-eve voorstelling ervan, de scene waarin de dialektische strijd tussen het Imaginaire en het Symbolische zich afspeelt.

Het Reeel i.c., is hier het geslachtsverschil. En het trauma dat dit veroorzaakt is de referent voor de kastatieangst. Zo opgevat, is het fantasme van de Kastratie de plaats van de dialektiek tussen openen en sluiten: sluiten (bij Szondi, systole) op en door het lichaam, openen (diastole) door en voor het woord.

De driftposities van de vector Sch kunnen zo voorgesteld worden:

$p+$: positie van hij die de kastratiedreiging uit en de masturbatie verbiedt; al gemener, (paranoide) positie van de meester die soevereine uitspraken doet en het absolute discours houdt;

$k+$: (perverte) positie van degene die de masturbatie verderzet niettegenstaande de kastratiedreiging, die hij geneigd is te loochenen; dit subjekt "denkt er het zijne van: Ik we et wel, maar toch ... " .

$k-$: (neurotische) positie van degene die gehoorzaamt zonder morren.

p- : (psychopathische) positie van hij die zich uit principe tegen het discours van de Andere verzet. 12

Het discours van de Andere is wat zin geeft aan de begeerte van het kind. Voor de oerscheiding door het eerste woord van zinging ingesteld wordt, bestaat er zin noch begeerte.

Het kind begint als in-fans, sprake-loos. Het vergt een hele tijd vooraleer het over wo orden zal beschikken, en er zich in herkent, als dit al mag gebeuren.

Het circuit van de toegang tot het woord kan zo voorgesteld worden:

1. Rebelle van het kind tegen de scheiding: het "doet maar op zonder te zeggen" en installeert zich in een pervert autisme (Sch+-).
2. Daarop volgt wat de latentie ons toont: het gehoor-zamen zond der tegenspraak; de vraag "Wie heeft het voor het zeggen?" wordt achterwege gelaten (Sch-O).
3. Tenslotte komt het subjekt ertoe, gewoonlijk in de adolescentie, om zich met deze instantie te identificeren, die het eerst niet wilde horen; adolescenten leggen zich vaak een Ik-ideaal op dat veel strenger is dan al hetgeen van hen tevoren ooit gevraagd werd (Sch-+).

Onder de vele betekenissen die aan de tendens p+ kunnen toegekend worden, zullen wij voornamelijk deze weerhouden die het tot korrelaat maakt van het verlangen van het subjekt om zich tot op de plaats van waaruit de Andere spreekt, te hijsen, om er zijn eigen woord, zijn eigen discours, zijn eigen visie op zichzelf en op de wereld te produceren, om er de oorspronkelijkheid van het eigen verlangen te gronden.

De overdrijving van deze tendens leidt tot solipsisme en tot dogmatisme, typisch vertegenwoordigd door het paranoïde individu.

Tenslotte luidt de opkomst van de tendens p+ de confrontatie in van het subjekt met de Andere in zichzelf, d.i. met het discours dat door het onbewuste verlangen geproduceerd wordt. Het proces dat Szondi "Verdopplung" heet, kan dan zo begrepen worden: verdubbeling van zichzelf door zichzelf, verhouding van zichzelf tot zichzelf waarin het Ik geboren wordt, subjekt dat in staat is zichzelf te horen en tot de mogelijkheid van een waarachtig spreken komt.

Zolang deze stap niet gezet is, en dit gebeurt slechts bij het afsluiten van de adolescentie, wordt het moeilijk zich voor te stellen dat het psychoanalytische proces - dat op zijn minst het bestaan veronderstelt van een subjekt dat bezorgd is voor de waarheid van wat het zegt wanneer het spreekt - normaal zou kunnen verlopen.

Samenvatting

De Szondi-test laat toe te onderscheiden tussen latentie en adolescentie m.b.t. de volgende punten:

1. Het kind geeft bij voorkeur de reactie m-, hier geduid in de zin van inhibitie van het seksuele doel. Vanuit dit hoofdkenmerk worden de verdere fenomenen van de

latentiefase afgeleid: desexualisering van het contact, niet-geörotiseerde tederheid, 13
begin van socialisatie, sublimatie, Ik-"autonomie", afwezigheid van regressie en
dus van mogelijkheid tot overdracht.

Met de intrede in de puberteit manifesteert zich een massale hersexualisering van
het contact.

2. Het kind neigt tot globale identificering met het verlangen van de andere; het
wil object van dit verlangen zijn en ontwikkelt aldus een dubbele identifikatie,
eerst met "moeders-mooiste" (h+!), maar ook met de sterke, machtige vader (s+!).
Deze konjunctie geeft het de basis voor een gezonde sexuele ontwikkeling.

Deze identifikatie beantwoordt aan de konstitutie van het Ideaal-IK, die
onderscheiden moet worden van het Ik-ideaal, dat een latere formatie is.

3. Het "aanpassings"-koppel hy-k-, teken van de konsolidatie van de morele
barriere en van het realiteitsprincipe, wordt gedurende de latentie verworven en
oefent zijn invloed verder uit tot voorbij de adolescentie.

4. In het licht van de pulsionele circuits tonen de resultaten:

a. dat het kind slechts in de vector van het contact de hele eyelus van het circuit
doorloopt om zich in de positie m- te vestigen.

Dat pas met de puberteit de laatste posities in de andere circuits worden
ingenomen en de eisen die er aan beantwoorden, operationeel worden:

h- : tegenbezetting van het eigen lichaam

e+ : verantwoording

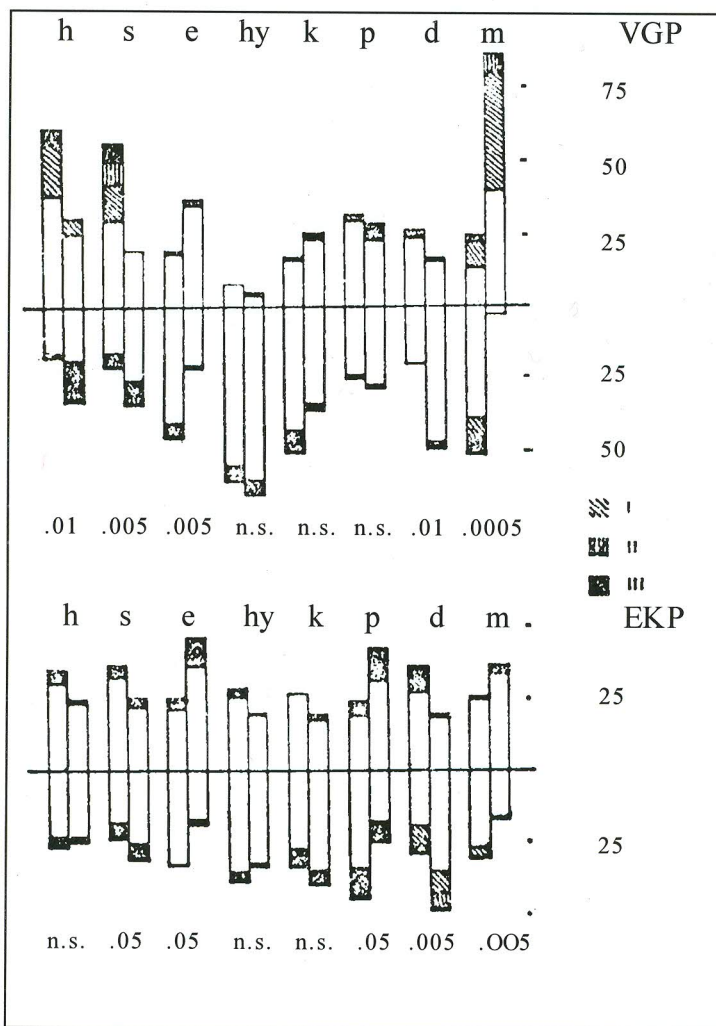
p+ : waarheidsliefde

b. dat de adolescentie gekenmerkt is door een regressie in de vectoren S (s+ naar
s-) en C (d+ naar d-, en m- naar m+) die overeenstemt met de herinvestering van
de vroegere sexuele objecten en de bevrediging en hervalorisering van de
inwendige realiteit.

Bibliografie:

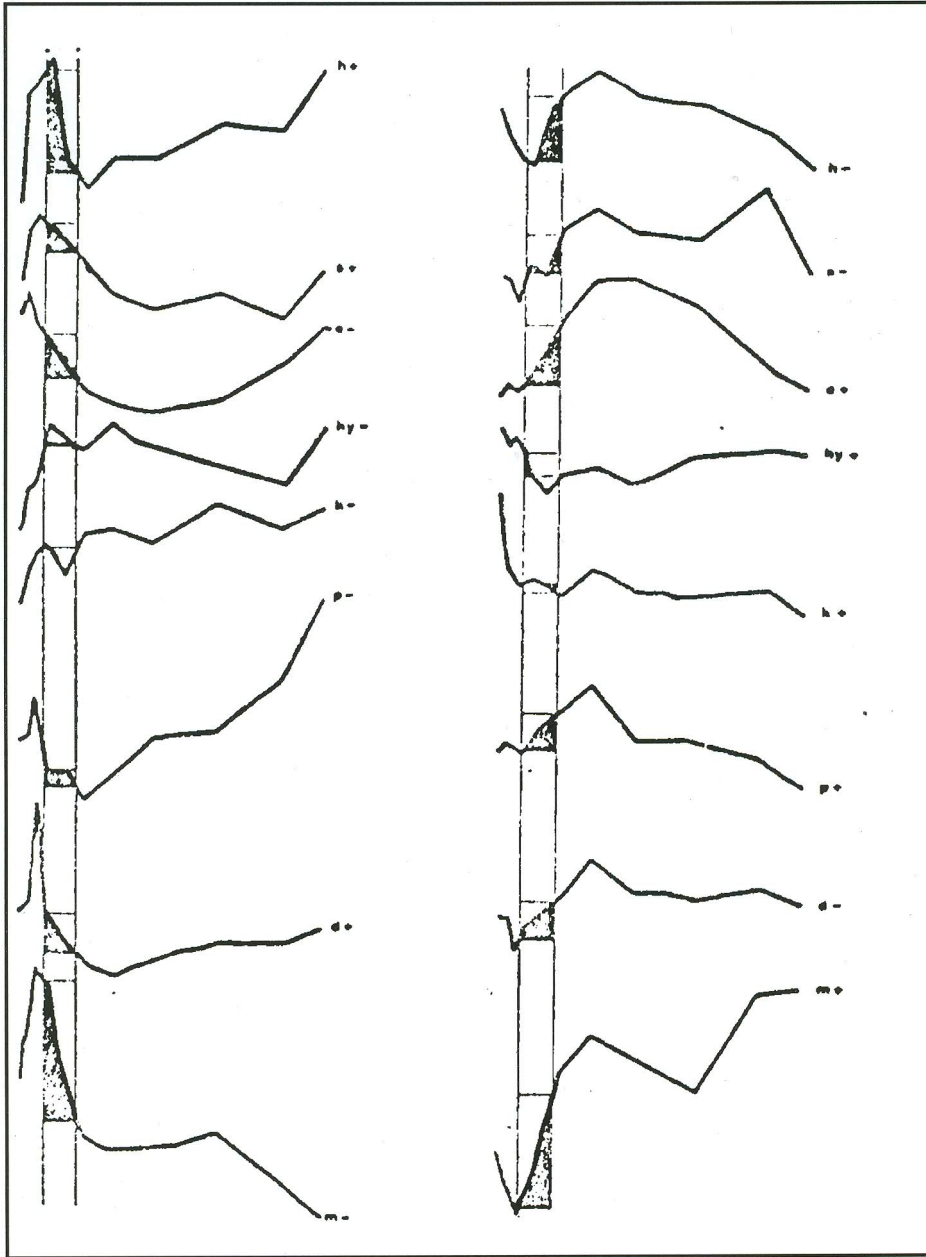
1. BALSACQ Therese. "Le test de Szondi chez l' enfant de 9-10 ans", ongepubl.
licenciaatstesis Psychologie, Univ. Liege 1977
2. DELREE Yvette, "Le test de Szondi chez l'adolescent", id.
3. FREUD, S., G.W.
4. WINNICOTT, D.,W., Analyse de l'enfant en periode de latenee (1958), In
Processus de maturation chez l'enfant, Paris, P.B.Payot, 1978.
5. KLEIN, Melanie, La psychanalyse des enfants, Paris, P.U.F.,1959
6. SZONDI, L., Triebpathologie, Bern, Huber, 1952.

7. HEINELT, G., Entwicklungsspezifische Reaktionen in Vorpubertät und Pubertät, Szondiana VI, Bern, Huber.
8. SZONDI, L., Lehrbuch der experimentellen Triebdiagnostik, Bern, Huber, 1960.
9. SCHOTTE, J., Angoisse et existence, kursus '78-'79, U.C.L.
10. LAPLANCHE en PONTALIS: Fantasma originaire, fantasma des origines, origine du fantasma, Les Temps modernes, nr. 215, 1964.
11. MELON, J., Positions pulsionelles, fantasmes originaires et systeme des pulsions, in Psychanalyse et l'universite,

TABEL 1

(tabel 1: vergelijkend histogram van de factoriële reacties; links, van de latentiekinderen; rechts, van de adolescenten.)

TABEL 2

(Tabel 2. Evolutie van de frekwentiekurven in de loop van het leven, meer bepaald met aanduiding van de latentie en van de adolescentie.)